

Sınrsız Eğitim ve Araştırma Dergisi

The Journal of Limitless Education and Research

*Temmuz 2020
Cilt 5, Sayı 2*

*July 2020
Volume 5, Issue 2*

Sınırsız Eğitim ve Araştırma Dergisi
Temmuz 2020, Cilt 5, Sayı 2
The Journal of Limitless Education and Research
July 2020, Volume 5, Issue 2

Sahibi

Prof. Dr. Firdevs GÜNEŞ

Owner

Prof. Dr. Firdevs GÜNEŞ

Editör

Doç. Dr. Ayşe Derya IŞIK

Editor in Chief

Assoc. Prof. Dr. Ayşe Derya IŞIK

Editör Kurulu

Prof. Dr. Fatma SUSAR KIRMIZI
Doç. Dr. Ayşe ELİÜŞÜK BÜLBÜL
Doç. Dr. Bilge BAĞCI AYRANCI
Doç. Dr. Burçin GÖKKURT
Doç. Dr. Gülden TÜM
Doç. Dr. Nevin AKKAYA
Doç. Dr. Oğuzhan KURU
Doç. Dr. Özlem BAŞ
Doç. Dr. Serpil ÖZDEMİR
Doç. Dr. Süleyman Erkam SULAK
Doç. Dr. Tanju DEVECİ
Dr. Aysun Nüket ELÇİ
Dr. Burcu ÇABUK
Dr. Çağın KAMIŞÇIOĞLU
Dr. Gülenaz ŞELÇUK
Dr. Menekşe ESKİCİ
Dr. Yasemin BÜYÜKŞAHİN

Editorial Board

Prof. Dr. Fatma SUSAR KIRMIZI
Assoc. Prof. Dr. Ayşe ELİÜŞÜK BÜLBÜL
Assoc. Prof. Dr. Bilge BAĞCI AYRANCI
Assoc. Prof. Dr. Burçin GÖKKURT
Assoc. Prof. Dr. Gülden TÜM
Assoc. Prof. Dr. Nevin AKKAYA
Assoc. Prof. Dr. Oğuzhan KURU
Assoc. Prof. Dr. Özlem BAŞ
Assoc. Prof. Dr. Serpil ÖZDEMİR
Assoc. Prof. Dr. Süleyman Erkam SULAK
Assoc. Prof. Dr. Tanju DEVECİ
Dr. Aysun Nüket ELÇİ
Dr. Burcu ÇABUK
Dr. Çağın KAMIŞÇIOĞLU
Dr. Gülenaz ŞELÇUK
Dr. Menekşe ESKİCİ
Dr. Yasemin BÜYÜKŞAHİN

Dil Uzmanı

Doç. Dr. Bilge BAĞCI AYRANCI
Doç. Dr. Serpil ÖZDEMİR
Dr. Arzu ÇEVİK
Dr. İbrahim Halil YURDAKAL

Philologist

Assoc. Prof. Dr. Bilge BAĞCI AYRANCI
Assoc. Prof. Dr. Serpil ÖZDEMİR
Dr. Arzu ÇEVİK
Dr. İbrahim Halil YURDAKAL

Yabancı Dil Sorumlusu

Doç. Dr. Gülden TÜM
Doç. Dr. Tanju DEVECİ
Dr. Çağın KAMIŞÇIOĞLU

Foreign Language Specialist

Assoc. Prof. Dr. Gülden TÜM
Assoc. Prof. Dr. Tanju DEVECİ
Dr. Çağın KAMIŞÇIOĞLU

İletişim

Sınırsız Eğitim ve Araştırma Derneği
06590 ANKARA - TÜRKİYE
e-posta: editor@sead.com.tr
sead@sead.com.tr

Contact

Limitless Education and Research Association
06590 ANKARA - TURKEY
e-mail: editor@sead.com.tr
sead@sead.com.tr

Sınırsız Eğitim ve Araştırma Dergisi (SEAD), yılda üç kez yayımlanan uluslararası hakemli bir dergidir. Yazıların sorumluluğu, yazarlarına aittir.

Journal of Limitless Education and Research (J-LERA) is an international refereed journal published three times a year. The responsibility lies with the authors of papers.

İNDEKSLER

Kapak: Doç. Dr. Ayşe Derya IŞIK-Dr. Barış ÇUKURBAŞI

Sınırsız Eğitim ve Araştırma Dergisi, Cilt 5, Sayı 2

The Journal of Limitless Education and Research, Volume 5, Issue 2

Yayın Danışma Kurulu (Editorial Advisory Board)

- Prof. Dr. A. Gani ARIKAN, Selçuk Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Ahmet ATAÇ, Celal Bayar Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Ahmet GÜNŞEN, Trakya Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Ahmet KIRKILIÇ, Ağrı Çeçen Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Ali MEYDAN, Nevşehir Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Ali Murat GÜLER, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Ali Osman ALAKUŞ, Dicle Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Ali Ulvi YILMAZER, Ankara Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Ali YAKICI, Gazi Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Asuman DUATEPE PAKSU, Pamukkale Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Asuman Seda SARACALOĞLU, Adnan Menderes Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Ayfer KOCABAŞ, Dokuz Eylül Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Christina FREI, University of Pennsylvania, USA
Prof. Dr. Efe AKBULUT, Pamukkale Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Emine KOLAÇ, Anadolu Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Emre ÜNAL, Ömer Halis Demir Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Erika H. GILSON, Princeton University, USA
Prof. Dr. Erkut KONTER, Dokuz Eylül Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Erol DURAN, Uşak Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Ersin KIVRAK, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Esra BUKOVA GÜZEL, Dokuz Eylül Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Fatma SUSAR KIRMIZI, Pamukkale Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Firdevs GÜNEŞ, Ankara Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Fredricka L. STOLLER, Northern Arizona University, USA
Prof. Dr. Hüseyin KIRAN, Pamukkale Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Jack C RICHARDS, University of Sydney, Avustralia
Prof. Dr. Kamil İŞERİ, Dokuz Eylül Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Levent MERCİN, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Liudmila LESCHEVA, Minsk State Linguistics University, Belarus
Prof. Dr. Mehmet Ali AKINCI, Rouen University, France
Prof. Dr. Meliha YILMAZ, Gazi Üniversitesi, Türkiye

Prof. Dr. Merih Tekin BENDER, Ege Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Mustafa Murat İNCEOĞLU, Ege Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Nergis BİRAY, Pamukkale Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Nesrin İŞİKOĞLU ERDOĞAN, Pamukkale Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Nil DUBAN, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Nurettin ŞAHİN, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Perihan YALÇIN, Gazi Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Pınar GİRMEK, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Sabri SİDEKLİ, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Selma YEL, Gazi Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Serap BUYURGAN, Başkent Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Serdar TUNA, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Songül ALTINIŞIK, TODAİE Emekli Öğretim Üyesi, Türkiye
Prof. Dr. Süleyman İNAN, Pamukkale Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Şafak ULUÇINAR SAĞIR, Amasya Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Şahin KAPIKIRAN, Pamukkale Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Şerif Ali BOZKAPLAN, Dokuz Eylül Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Tahir KODAL, Pamukkale Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Todd Alan PRICE, National-Louis University, USA
Prof. Dr. Tom GILLPATRICK, Portland State University, USA
Prof. Dr. Turan PAKER, Pamukkale Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. William GRABE, Northern Arizona University, USA
Assoc. Prof. Dr. Apollinaria AVRUTINA, St. Petersburg State University, Russia
Assoc. Prof. Dr. Carol GRIFFITHS, University of Leeds, UK
Assoc. Prof. Dr. Elza SEMEDOVA, Khazar Universty, Azerbaijan
Assoc. Prof. Dr. Galina MISKINIENE, Vilnius University, Lithuania
Assoc. Prof. Dr. Könül HACIYEVA, Azerbaijan National Academy of Sciences, Azerbaijan
Assoc. Prof. Dr. Salah TROUDI, University of Exeter, UK
Assoc. Prof. Dr. Sevinc QASİMOVA, Bakü State University, Azerbaijan
Assoc. Prof. Dr. Spartak KARDIU, Tiran University, Albania
Assoc. Prof. Dr. Suzan CANHASI, University of Prishtina, Kosovo
Assoc. Prof. Dr. Şaziye YAMAN, American University of the Middle East (AUM), Kuwait
Assoc. Prof. Dr. Tanju DEVECİ, Khalifa University of Science and Technology, UAE
Assoc. Prof. Dr. Xhemile ABDIU, Tiran University, Albania
Doç. Dr. Abdullah ŞAHİN, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Abdurrahman ŞAHİN, Pamukkale Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Anıl ERTOK ATMACA, Karabük Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Aydın ZOR, Akdeniz Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Ayşe Derya İŞİK, Bartın Üniversitesi, Türkiye

Doç. Dr. Ayşe ELİÜŞÜK BÜLBÜL, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Berna Cantürk GÜNHAN, Dokuz Eylül Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Bilge AYRANCI, Adnan Menderes Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Burçin GÖKKURT ÖZDEMİR, Bartın Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Demet GİRGIN, Balıkesir Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Duygu UÇGUN, Ömer Halis Demir Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Esin Yağmur ŞAHİN, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Feryal BEYKAL ORHUN, Pamukkale Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Fulya ÜNAL TOPÇUOĞLU, Dumlupınar Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Gizem SAYGILI, Karaman Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Gülden TÜM, Çukurova Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Güliz AYDIN, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Hakan UŞAKLI, Sinop Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Hüseyin ANILAN, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. İbrahim COŞKUN, Trakya Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Melek ŞAHAN, Ege Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Meltem DEMİRCİ KATRANCI, Gazi Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Nazan KARAPINAR, Pamukkale Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Neslihan BAY, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Nevin AKKAYA, Dokuz Eylül Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Orhan KUMRAL, Pamukkale Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Özlem BAŞ, Hacettepe Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Ruhan KARADAĞ, Adıyaman Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Salim PİLAV, Kırıkkale Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Sevgi ÖZGÜNGÖR, Pamukkale Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Seyfi ÖZGÜZEL, Çukurova Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Sibel KAYA, Kocaeli Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Süleyman Erkam SULAK, Ordu Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Ufuk YAĞCI, Pamukkale Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Vesile ALKAN, Pamukkale Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Yalçın BAY, Anadolu Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Zafer TANGÜLÜ, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Türkiye
Dr. A. Işıl ULUÇAM-WEGMANN, Universität Duisburg-Essen, Deutschland
Dr. Feride HATİBOĞLU, University of Pennsylvania, USA
Dr. Hanane BENALI, American University of the Middle East (AUM), Kuwait
Dr. Nader AYİŞH, Khalifa University of Science and Technology, UAE
Dr. Nurcan KÖSE, American University of the Middle East (AUM), Kuwait
Dr. Ulaş KAYAPINAR, American University of the Middle East (AUM), Kuwait

Sınrsız Eğitim ve Araştırma Dergisi, Cilt 5, Sayı 2

The Journal of Limitless Education and Research, Volume 5, Issue 2

Bu Sayının Hakemleri (Referees of This Issue)

- Doç. Dr. Bilge BAĞCI AYRANCI, Adnan Menderes Üniversitesi
Doç. Dr. Döndü Neslihan BAY, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi
Doç. Dr. Gül den TÜM, Çukurova Üniversitesi
Doç. Dr. Gülsün ŞAHAN, Bartın Üniversitesi
Doç. Dr. Nevin AKKAYA, Dokuz Eylül Üniversitesi
Doç. Dr. Serpil ÖZDEMİR, Bartın Üniversitesi
Doç. Dr. Süleyman Erkam SULAK, Ordu Üniversitesi
Dr. Görkem AVCI, Bartın Üniversitesi
Dr. Mustafa ERSOY, Cumhuriyet Üniversitesi
Dr. Yasemin BÜYÜKŞAHİN, Bartın Üniversitesi

Değerli Okuyucular,

Sınırsız Eğitim ve Araştırma Dergisinin Temmuz 2020 sayısını sunmaktan mutluluk duyuyoruz. Sınırsız Eğitim ve Araştırma Derneği (SEAD) olarak 2016 yılından bu yana kesintisiz olarak yayınladığımız Dergimizin amacı, eğitim ve araştırma alanına bilimsel katkı sağlamaktır. Bunun için kuramsal ve uygulamalı çalışmaları yayınlama, bilimsel bilgileri ulusal ve uluslararası düzeyde paylaşma, yeni bilgiler üretilmesine ortam hazırlama çalışmalarına öncelik verilmektedir.

Dergimizin Bilim Kurulu yurt içi ve yurt dışında görevli akademisyenlerin katkılarıyla giderek güçlenmektedir. Akademik kalitesinden ödün vermeden yayın hayatına devam eden Dergimizin hazırlanmasında emeği geçen bütün editör, yazar ve hakemlere teşekkür ediyoruz.

Yılda üç sayı olarak yayınlanan Dergimiz çeşitli ulusal ve uluslararası düzeydeki indekslerde taranmakta ve çok sayıda atıf almaktadır. 2019 yılı SOBIAD etki faktörü 0,3 olan Sınırsız Eğitim ve Araştırma Dergisinin bu sayısında eğitimle ilgili 5 bilimsel araştırmaya yer verilmiştir.

Dergimiz, eğitim ve araştırma alanına yönelik makalelerin yanı sıra disiplinler arası akademik çalışmaların yer aldığı seçkin bir yayın olarak okuyucularla buluşmaya devam edecektir.

Dergimizin eğitim ve araştırma alanına katkıları getirmesini diliyoruz. Saygılarımızla.

SINIRSIZ EĞİTİM VE ARAŞTIRMA DERNEĞİ

Sınırsız Eğitim ve Araştırma Dergisi, Cilt 5, Sayı 2

The Journal of Limitless Education and Research, Volume 5, Issue 2

İÇİNDEKİLER

Makale Türü: Araştırma

Firdevs GÜNEŞ

- Türkçe Öğretiminde “Hazırlıksız Konuşma” Sorunu
“Unprepared Speaking” Problem in Turkish Teaching 109-124

Sevda KOÇ AKRAN, İnci KOCAMAN GELİR

- Karikatüre Dayalı Uygulamaların Okul Öncesi Çocuklarının İletişim Becerilerine Etkisi
The Effect of Caricature Based Applications on the Communication Skills of Preschool Children 125-148

Mustafa SAYİM, Ayşe Derya IŞIK

- Üstün Yetenekli Tanısı Almış Öğrencilerin Akranları ile Karşılaştırıldığı Lisansüstü Çalışmaların Tematik İncelenmesi
Thematic Examination of Postgraduate Studies in Comparison of Peers of Gifted Students with Their Peers 149-166

Sevgi GENÇ KÖYLÜ, Ayşe Derya IŞIK

- Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenme Kaygısı Ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlilik Çalışması
Anxiety Scale in Learning Turkish as a Foreign Language: Validity and Reliability Study 167-181

Makale Türü: Derleme

Gülizar NACAR

- Bedensel Zekâ ile Drama Arasındaki İlişki
The Relationship Between Physical Intelligence And Drama 182-193

Sınırsız Eğitim ve Araştırma Dergisi
Cilt 5, Sayı 2, 125 - 148
The Journal of Limitless Education and Research
Volume 5, Issue 2, 125 - 148

DOI: 10.29250/sead.721829

Gönderilme Tarihi: 17.04.2020

Makale Türü: Araştırma

Kabul Tarihi: 27.06.2020

Karikatüre Dayalı Uygulamaların Okul Öncesi Çocuklarının İletişim Becerilerine Etkisi

Doç. Dr. Sevda KOÇ AKRAN, Siirt Üniversitesi, sevdakc@gmail.com

İnci KOCAMAN GELİR, Milli Eğitim Bakanlığı, inci_ttanesi@hotmail.com

Özet: Bu araştırmanın temel amacı, karikatüre dayalı uygulamaların okul öncesi çocuklarının iletişim becerilerine etkisini belirlemektir. Baskın-az baskın karma deseninin kullanıldığı araştırmanın çalışma grubunu, Bitlis'in Tatvan ilçesine bağlı iki anaokulu ve bu anaokullarında öğrenim gören 5 yaş grubu çocukları oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak, araştırmacılar tarafından geliştirilen iletişim becerileri gözlem formu ve doküman analizi kullanılmıştır. Veri toplama aracından elde edilen veriler, nicel ve nitel veri analiz yöntemlerine tabi tutulmuştur. Nicel verilerin analizinde Mann Whitney U-Testi, Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi uygulanmıştır. Ayrıca deneysel uygulamanın etki büyüklüğünü tespit etmek için Cohen d değerine bakılmıştır. Nicel verileri desteklemek amacıyla deney grubundaki çocukların etkinliklerine yer verilmiştir. Nitel verilerde ise doküman analizi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda karikatüre dayalı uygulamalar, deney grubundaki katılımcıların duygu ve düşüncelerini aktarmalarına, kendilerini ifade etme ve empati kurma becerilerine katkı sağladığı görülmüştür. Elde edilen sonuçlardan hareketle, çeşitli öneriler sunulmuştur.

Anahtar Sözcükler: Okul öncesi, karikatür, karikatüre dayalı öğrenme modeli, iletişim.

The Effect of Caricature Based Applications on the Communication Skills of Preschool Children

Abstract: The main purpose of this study is to determine the effect of caricature based applications on the communication skills of preschool children. The working group of the study which uses dominant-less dominant mixed methods consists of two kindergartens in Tatvan district of Bitlis and 5-year-old children studying in these kindergartens. In the research, communication skills observation form and document analysis developed by researchers were used as data collection tool. The data obtained from the data collection tool were subjected to quantitative and qualitative data analysis methods. In the analysis of quantitative data, Mann Whitney U-Test and Wilcoxon Signed Ranks Test were used. In order to determine the effect size of experimental application, Cohen's d values were examined. In order to support quantitative data, activities of children in the experimental group were included. Document analysis was used in qualitative data. As a result of the research, it was seen that the caricature based applications contributed to the participants in the experimental group to convey their feelings and thoughts, to express themselves and to empathize. Based on the results obtained, various suggestions are presented.

Keywords: Preschool, caricature, caricature based learning model, communication.

*Bu çalışma ikinci yazarın, birinci yazarın danışmanlığında hazırlanmış olduğu yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

*Bu çalışma Siirt Üniversitesi Rektörlüğü Bilimsel Araştırmalar Projeleri Koordinatörlüğü (BAP) tarafından 2018-SİÜSOS-016 nolu proje ile desteklenmiştir.

Künyesi: Koç Akran, S. ve Kocaman Gelir, İ. (2020). Karikatüre Dayalı Uygulamaların Okul Öncesi Çocuklarının İletişim Becerilerine Etkisi. *Sınırsız Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 5(2), 125-148. DOI: 10.29250/sead.721829

Birinci Yazar Orcid No: 0000-0003-4205-0148

İkinci Yazar Orcid No: 0000-0002-6456-4863

1. Giriş

Eğitim, ülkelerin ileri refah düzeyine ulaşmasına katkı sağlayan oldukça önemli bir konudur. Eğitimle bireyler ve toplumlar geleceğe güvenle bakmaktadır. Bir ülkenin politika, ekonomik, teknolojik, sağlık gibi birçok alanında kararlı ve yenilikçi adımlar atmasını sağlamaktadır. Böyle adımların atılmasına öncülük eden eğitimin bu sebeple iyi planlanması gerekmektedir. Bu planlama okul öncesi eğitimle başlanmalıdır (İsmailoğlu ve Yılmaz, 2019). Okul öncesi, çocuğun birçok gelişim alanına katkı sağlayan kritik bir dönemdir (Aral ve Kadan, 2018). Okul öncesi başka bir deyişle, çocukların bireysel farklılıklarını dikkate alan, gelişimsel özellikleri doğrultusunda etkinlikler sunan, çocukların farkındalıklarının gelişimi için zengin uyarıcılar sunan, toplumun, bireysel değerleri tanıtan ve kazandıran bir eğitim sürecidir. Okul öncesi eğitim sürecinde çocuklar, kendine ve yakın çevresine olumlu tutum geliştirmektedir (Yüksek, 2020). Çocukların fiziksel, bilişsel, sosyal-duygusal gelişim ve öz bakım/denetim becerileri edinme konusunda büyük katkılar sağlamaktadır. Ayrıca çocukların yakın çevresiyle iletişim kurmasını, (Saat, Er ve Üstten, 2018) duygu ve düşüncelerini paylaşmasını, kendini ifade etmesini, başkalarıyla empati kurmasını, kısaca sosyalleşmesinde etkin rol oynayan bir süreçtir. Çocuklar için bu tür süreçler başta ilkokula uyumunu kolaylaştırmaktadır (Çullu ve Güleç, 2019).

Okul öncesi eğitim, çocukların yaşadığı topluma ait kültürleri tanımalarına ve değerleri özümsemesine yardımcı olmaktadır. Dört temel dil becerisini (okuma-yazma-dinleme-konuşma) çocuklar bu dönemde etkili bir şekilde kullanmaktadır (Yayla, 2020). Belirtilen bu becerilerin etkili bir şekilde çocuklar tarafından kullanılması için de başta okul öncesi eğitim sürecinde uygulanan eğitim programlarının iyi bir şekilde uygulanması ve yapılandırılması gerekmektedir. Bunun içinde eğitim programlarının esnek, oyun temelli, sarmal ve çocuk merkezli olması beklenmektedir. 2013 yılında uygulanan Okul Öncesi Eğitim Programının bütün bu özellikleri taşıdığı görülmektedir. Mevcut okul öncesi eğitim programının (2013) çocuk merkezli, esnek, eklektik, sarmal, dengeli ve oyun temelli olduğu belirtilmektedir. Program, çocukların öğrenme sürecine etkin katılmasını amaçlamaktadır. Bunun yanı sıra program çocuklara, farklı oyun etkinlikleri sunmaktadır. Çünkü oyunun çocuklar için kritik becerilerin kazandırıldığı, dil gelişimini artırdığı, özgüven becerisini geliştirdiği bilinmektedir (MEB, 2013). Başka bir deyişle oyun yoluyla çocukların yaratıcılığı geliştirilmektedir. Günlük yaşam becerilerinin kullanılması için öğrenilen bilgiler gerçek yaşama transfer edilmektedir. Programda bu sebeple öğrenilen konular/bilgiler amaç değil, araç olarak kullanılmaktadır. Aile ve okul bu aracın birey tarafından kullanılması için öncülük etmektedir. Aile, okul ve öğretmen kültürel ve evrensel değerleri bu süreçte çocuğa

aktarmada önemli bir kaynak olarak görülmektedir. Hem aile hem de öğretmen rehberlik görevi üstelenerek çocuk için kritik olan bu dönemin daha verimli geçmesini sağlamaktadır (MEB, 2013). Bilindiği üzere okul öncesinde; bütün çocuklar arasında iletişim kurma, kendilerini ifade etme, dünyayı algılama ve öz bakım becerilerini kullanma özellikleri bir birinden farklı olmaktadır. Bu sebeple, eğitim programları her çocuğun bu farklılığını göz önünde bulundurarak hem süreç hem de sonuçta değerlendirmektedir. Çocukların çok yönlü değerlendirilmesi için ilk olarak öğretmenin sınıf içinde çocuklara farklı etkinlikler sunması beklenmektedir. Böyle bir beklenti, doğrultusunda öğretmen farklı yöntem, teknik, araç-gereçler kullanmalıdır. Soyut olan konu ve düşünceleri, değerleri örneğin çeşitli oyunlarla ve karikatür türleriyle somutlaştırma yoluna gitmelidir. Özellikle karikatürler bu tür süreçlerde etkili bir araç olarak görülmektedir. Çünkü karikatürler, bireylerin zihinlerinde oluşan düşünceleri resim yoluyla ifade edebilmelerine olanak sağlayan çizimlerdir (Özyılmaz Akamca, 2008).

İtalyanca “Caricare” kelimesinden türetilen karikatür (Karakuş, 2019), bugünkü durumuyla çizgi ile mizah yapma sanatı olarak tanımlanmaktadır (Yüksek ve Adıgüzel, 2012). Karikatür soyut birçok olay ve bilgiyi somutlaştırmaktadır. Bunların birey tarafından analiz edilmesine ve yorumlanmasına yardımcı olmaktadır. Karikatürler aynı zamanda bireylerin her gelişim döneminde kullanılan eğitim araçlarıdır. Özellikle okul öncesinde çocukların bazı kavramları öğrenmesini sağlamaktadır. Okul öncesi eğitimde kullanılan karikatürlerle çocuklar her kavramı sembolleştirerek öğrenmekte ve yeni öğrenmelere karşı motivasyonunu artırmaktadır (Erdağ, 2011).

Karikatür ve eğitimdeki uygulamaları çocukların birçok düşünme ve problem çözme becerilerini de geliştirmektedir (Özşahin, 2009). Bu becerileri geliştirirken çocukların; “öğrenmeyi öğrenme” yolundaki öğretmeni gibidir. Bir öğretmen gibi karikatür hem çocuklarda üst düzey beceriler geliştirmekte hem öğrenme ortamının eğlenceli olmasını sağlamakta hem de çocuğun dünyayı anlamlandırmasına yardımcı olmaktadır (Koç Akran ve Kocaman, 2018). Başka bir deyişle karikatür, insanı düşündürmeye sevk eden, bir konu üzerinde bireyin dikkatini çeken bir sanat gibidir (Seçgin, Yalvaç ve Çetin, 2010).

Okul öncesindeki çocukların dikkatlerini bir konu üzerinde toplamak ve o konuyu çocuğun odağı halinde getirmek bazen bir öğretmen için zor olabilmektedir. Böyle bir durumda öğretmene karikatür gibi çağdaş eğitim araçlarını ve ya uygulamalarını kullanması önerilmektedir (Kleeman, 2006). Çünkü çocuklar okul öncesi eğitimde okuma yazma gibi dil becerilerini henüz aktif olarak kullanamamaktadır. Daha çok görsel, hareketli, renkli çizimlere

yönelmektedir. Onlarla öğrenmeye çalışmaktadır. Çizimlerde gördüğü olaylar arasında sebep-sonuç ilişkisi kurmaya çalışmaktadır (Al-Araimi, Ambusaidi ve Selim ve Al Amr, 2018). Çizimler ve karikatürde kullanılan görsel şekiller karşındaki çocuğa birçok mesaj sunmaktadır. Çocuklar karikatürlerle ön bilgileri ile yeni bilgileri arasında bağ kurmaktadır. Böylelikle çocuklardaki bilişsel farkındalık gelişmektedir (Akkaya, 2011).

Okul öncesi eğitimde çocuklar arasındaki bireysel farklılık, farklı öğrenme tercihleri ve öğrenme stilleri sınıf içinde karikatür çeşitlerinin kullanılmasını sağlamaktadır. Yapılan çalışmalarda (Özşahin, 2009; Akkaya, 2011; Sidekli, Er, Yavaşer ve Aydın, 2014) bir öğretmenin kullanması önerilen karikatür çeşitleri şu şekilde sınıflandırılmıştır: Karikatürler amacına göre karikatürler, biçimine göre karikatürler ve kavram karikatürleri olmak üzere 3 başlık altında toplanmıştır (Çelik, 2014).

Amacına göre karikatürler *eğlence* ve *düşünmeye yönelik* özellikleri bulunmaktadır. Bu karikatürler kendi içinde; eğlenceli ve dikkat çeken karikatürler ve araştırmacı ve düşündürücü karikatürler olmak üzere iki çeşidi bulunmaktadır. Eğlenceli ve dikkat çeken karikatürlerde temel amaç; bireyin herhangi bir konu üzerinde dikkatini çekmek, bireyin o konuda eğlenmesini, gülmelerini sağlamaktır. Daha çok bu karikatürlere ders ve bilim kitaplarında, günlük gazete ve dergiler ile internet sitelerinde yer verilmektedir. Araştırmacı ve düşündürücü karikatürler ise bireyin olaylar üzerinde derinlemesine akıl yürütmesini ve farkındalık düzeyini kullanmasını sağlamaktadır. Dersin başında daha çok bireyin konu ve olaylar üzerinde düşünerek dikkatini çekmek amacıyla kullanılmaktadır. Bu sebeple bireyde eleştirel düşünme, yansıtıcı düşünme ve problem çözme becerilerini geliştirmektedir (Çelik, 2014; Sancar, 2019; Çiftçi ve Kaplan, 2020).

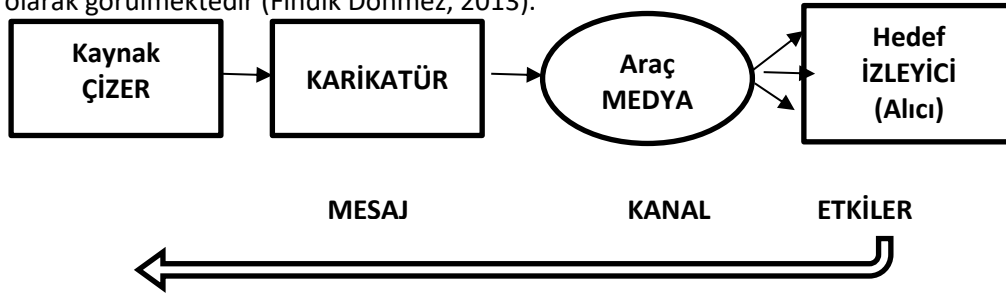
Biçimine göre karikatürler; ifade tarzına, tekniğine ve kurgu yapısına göre 3'e ayrılmaktadır. İfade tarzına göre karikatürlerde yazılı ve yazısız (grafik-ciddi) karikatürler olmak üzere iki bölümde incelenmektedir (Çelik, 2014). Yazılı karikatürlerde daha çok günlük gazetelerde kullanılmaktadır. Bu karikatürler geniş kitleler tarafından okunmaktadır. Yazısız karikatürler yazılı karikatürlerin aksine yazının olmadığı ve hiç kullanılmadığı durumlarda tercih edilmektedir (Özşahin, 2009).

Tekniğine göre karikatürler; renkli ve siyah-beyaz karikatürler olarak iki gruba ayrılmaktadır. Renkli karikatürlerde özellikle çocukların dikkat çekmek için kuru, pastel gibi boyalar kullanılmaktadır. Siyah-beyaz karikatürlerde daha çok beyaz zemin üzerine siyah çini mürekkep kullanılarak çizimler yapılmaktadır (Marangoz, 2019). Kurgu-yapı özelliğine göre karikatürler; esprinin tek bir karede gösterildiği tek kare karikatürler ve belirli bir

mekân/ortamda belirlenen karakterlerle çizim yapılan bant karikatürler olmak üzere ikiye ayrılmaktadır (Özer, 2007).

Kavram karikatürleri; bilimsel, bir takım görsel ve bilimsel metinleri konuşma yoluyla somutlaştırmaktadır. Somutlaştırılan bu karikatürler günlük yaşamda kullanılmaktadır (Gökmen, 2020). Bu karikatürler daha çok, okuma becerisinin öğrenci tarafından iyi yapılandırılmasında, çocukların öğrenilen konu hakkında kelime dağarcığının geliştirilmesinde tercih edilmektedir (Ülker Hançer, 2019). Başka bir deyişle kavram karikatürleri çocuklarda farkındalık oluşturmaktadır (Kayhan, 2019). Farklı fikirler arasında bilgi alış-verişini sağlamaktadır. Çocuklar bu karikatürlerle öz eleştiri yapmaktadır. Derste kullanıldığında konuların tekrar edilmesine yardımcı olmaktadır (Soy, 2019). Başka bir deyişle diğer karikatürler gibi kavram karikatürleri de bireyin iletişim becerisini, dil gelişimini ve dört temel dil becerisini olumlu yönde geliştirmektedir (Çiftçi ve Kaplan, 2020). Bilindiği üzere karikatürler aracılığıyla birey duygu ve düşüncelerini iletişim kanallarını kullanarak karşıdaki bireye aktarmaktadır (Delp ve Jones, 1996).

İletişim, kimilerine göre konuşma ve sözcük alışverişi, kimilerine göre bilgi, duygu, düşünce ve becerilerin anlamlandırılması süreci olarak tanımlanmıştır (Temiz, 2014). İletişim, insanların çeşitli semboller kullanarak birbirlerine çeşitli duyguları aktarması sürecidir (Sü Eröz, 2011). Böyle bir süreçte karikatüre önemli bir sorumluluk verilmiştir. Özellikle karikatürcü bazen bir mizah bazen yazılı, bazen tek bant türünü karikatürde kullanarak bu iletişim sürecini başlatmıştır. Karikatürcünün aşırıya kaçması, kullandığı çizgilerde abartı ögesine yer vermesi okuyucuya her zaman rahatsız etmemektedir. Önemli olan karikatürde iletişim kanallarının nasıl kullanıldığı ve bunun alıcıya nasıl iletildiğidir. Eğer karikatürcü vermek istediği mesajı iletişim kanallarını etkili kullanarak aktarmış ise alıcı bu mesajı mutlaka doğru bir şekilde yorumlayacaktır. Çünkü sayfalarca yazılan bir konuyu/olayı karikatür tek bir sayfada tek bir resimle alıcıya aktarabilmektedir. Buda karikatürün iletişim sürecinde kısa ve öz oluşunun bir sonucu olarak görülmektedir (Fındık Dönmez, 2013).

Şekil 1. Karikatürün iletişim süreci (Özer, 1998: 46; Akt: Fındık Dönmez, 2013).

Şekil 1’de görüldüğü üzere, insanlar karikatür yoluyla duygularını çizimlerle aktarmaktadır. Bu çizimlerle karşıdaki bireye mesajlar göndermektedir. Yeri geldiğinde abartı ögesini kullanarak bireyin süreçte eğlenmesini sağlamaktadır. Aynı zamanda bireyin düşünerek olaylar hakkında eleştire de bulunmasına yardımcı olmaktadır. Gülen, eleştiren, düşünen ve bu davranışları iletişim yoluyla aktaran birey, buradan elde ettiği deneyimleri gerçek yaşama aktarmaktadır (Saat, Er ve Üstten, 2018). Güldürürken düşündürmeyi amaçlayan ve mizah sanatı olan karikatür böylelikle bireyin öğrenmeye karşı isteğini artırmaktadır. Bu istek bireyin yaşamdan zevk almasını, daha uzun vadeli hedefler belirlemesini, yaratıcı düşünmesini, eğitimin istedik davranışlarını sergilemesini sağlamaktadır. Karikatür bu ve buna benzer birçok yönüyle başta eğitim ortamında kullanılması önerilmektedir. Özellikle okul öncesinden başlayarak çocuklara yönelik karikatür uygulamalarına yer verilmesi beklenmektedir. Karikatürün bu önemi ve çocuk gelişimi üzerindeki etkileri dikkate alınarak son yıllarda karikatür uygulamaları konusunda bir takım çalışmalar yapılmaktadır. Fakat okul öncesine yönelik yurt içinde karikatüre dayalı çalışmaların (Koç Akran ve Kocaman, 2018) yetersiz olduğu görülmektedir. Çalışmalar daha çok ders ve belirli bir alana yönelik olduğu ifade edilmektedir (Uğurel ve Moralı, 2006; Uslu, 2007; Özer, 2007; Köse, 2008; Kılınç, 2008; Köseoğlu, 2009; İnel ve Balım, 2011; Saat, Er ve Üstten, 2018; Soy, 2019; Kocakavak, 2019; Karakuş, 2019; Sancar, 2019; Çullu, 2019; Akkaya, 2020, Gökmen, 2020; Yayla, 2020; Yüksek, 2020). Bu çalışmanın yapılış amaçları arasında ilk olarak okul öncesine yönelik karikatür uygulamalarının az olması gelmektedir. Daha sonra bu çalışmadan elde edilecek sonuçlar ve yapılacak önerilerin okul öncesi öğretmenlerine, velilere ve çocuklara vs. katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Buradan hareketle araştırmanın temel amacı, karikatüre dayalı uygulamaların okul öncesi çocuklarının iletişim becerilerine etkisini belirlemektir. Araştırmada bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Deney grubunun ön test-son test, iletişim becerilerine ilişkin puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
2. Kontrol grubunun ön test- son test, iletişim becerilerine ilişkin puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
3. Deney ve kontrol gruplarının, son test iletişim becerilerine ilişkin puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

2. Yöntem

2.1. Araştırmanın Modeli

Karikatüre dayalı uygulamaların okul öncesi çocuklarının iletişim becerilerine etkisini belirlemek amacıyla, nitel ve nicel araştırma desenlerinin birlikte ele alındığı “baskın-az baskın karma yöntem” kullanılmıştır (Tashakkori ve Teddlie, 1998). Araştırmalarda karma yöntem, araştırmacının çalışma problemine bağlı olarak nicel ve nitel yöntemleri birlikte almasıdır. Karma yöntemle araştırmacılar bir yöntemin eksik kalan yönünü diğer yöntemle kapatabilmektedir. Sayısal verilere, resim ve olaylara açıklık getirmede kullanılır. Araştırmalara derinlemesine bakış açısı sunmaktadır (Creswell, 2003). Bu araştırmada da baskın olarak nicel, az baskın olarak nitel verilerden yararlanılmıştır.

Araştırmada 1.,2. ve 3. alt problemlerde hazırlanan formların analizinde nicel yöntem kullanılmıştır. Bu amaçla, karikatür uygulamalarının çocukların iletişim becerilerine etkisinin hangi yönde olduğunu belirlemede, yarı deneysel eşleştirilmiş ön test-son test kontrol gruplu desen tercih edilmiştir. Ayrıca deney grubundaki çocukların araştırmacıların uygulama sürecinde yaptığı gözlem sonuçları da vaka incelemesi kapsamında değerlendirilerek daha az baskın bir boyut olacak şekilde araştırmada kullanılmıştır.

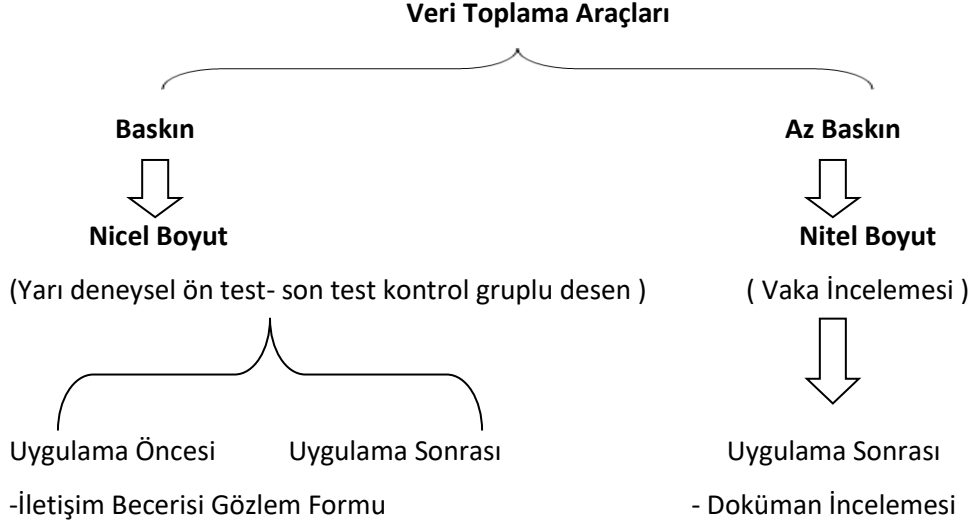
2.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, Bitlis’in Tatvan ilçe merkezinde bulunan, iki ana okuldaki beş yaş grubundaki çocuklar oluşturmaktadır. Uygulamalar yapılmadan önce resmi kurumlardan gerekli izinler alınmıştır. Çalışma grubunda 40 katılımcı (20’si deney, 20’si de kontrol grubu) bulunmaktadır. 40 katılımcının 20’si bir okuldan diğer yarısı başka bir okuldan alınmıştır. Araştırmada deney ve kontrol gruplarının oluşturulmasında, olasılığa dayalı örneklem türlerinden “seçkisiz örnekleme yöntemi” kullanılmıştır. Örneklem kapsamına alınan katılımcılardan 21’i kız, 19’u erkektir.

Deney grubuna araştırmacılar tarafından karikatüre dayalı uygulamalar yapılmıştır. Karikatüre dayalı uygulamalarla katılımcıların iletişim becerileri gözlenmiştir. Deney grubuna uygulama sürecinde şarkılar söylenmiş, karikatürler çizdirilmiş, görsel materyaller eşliğinde düşünceleri alınmıştır. Düşünceler alınırken, katılımcılara öğrenme sürecinde sorular sorulmuştur. Kontrol grubuna ise mevcut eğitim programları çerçevesinde etkinlikler uygulanmıştır. Etkinliklerde katılımcılara bireysel ve grup halinde şarkılar söylenmiştir. Etkinlikler yapılırken her iki gruba “sağlık ve beslenme” konusu işlenmiştir.

2.3. Veri Toplama Aracı

Araştırmada, hem nicel hem de nitel veri toplama araçları kullanılmıştır.

Şekil 2. Araştırma deseninde kullanılan veri toplama araçları

Şekil 2’de görüldüğü üzere araştırmada kullanılan veriler nitel ve nicel veri toplama araçları kullanılarak toplanmıştır. Veri toplama araçları uygulanmadan gerekli izinler alınmıştır. Daha sonra , nicel boyutta 1.,2.ve 3. alt problemlere yanıt aranırken, uygulama öncesi ve sonrasında araştırmacılar tarafından geliştirilen “İletişim Becerileri Gözlem Formu” kullanılmıştır.

Nicel boyutta SPSS 22 Bilgisayar Paket programında analiz edilen ve araştırmacılar tarafından geliştirilen 21 maddelik “İletişim Becerileri Gözlem Formu’nun uygulanması için öncelikle bu konuyla ilgili alan yazı taranmıştır. Daha sonra çocukların gelişimsel özellikleri göz önünde bulundurularak, iletişim becerilerine yönelik maddeler yazılmıştır. Bu maddeler yazılırken, katılımcıların dil gelişim alanları öncelikle dikkate alınmıştır. Buradan hareketle oluşturulan maddeler için uzman görüşüne başvurulmuştur. Uzmanlardan gelen eleştiri ve öneriler doğrultusunda gerekli düzeltmeler yapılmış ve katılımcılara formun son hali uygulanmıştır.

Gözlem formunda katılımcıların iletişim becerileri “konuşma, dinleme, empati, geribildirim, güven gibi boyutlar çerçevesinde gözlenmiştir. Yazma ve okuma gibi iletişimin ve dil becerisinin iki kriteri gözlemde yer almamıştır. Bunun sebebi katılımcıların buldukları yaş grubunun bu iki kritere hazır olmamasıdır.

Gözlem formundaki derecelendirmelere “İyi” , “Orta” ve “Kötü” şeklinde puanlar verilerek sayısallaştırılmış ve daha sonra bu veriler bilgisayar ortamına aktarılarak analiz edilmiştir.

Yapılandırılmış gözlem formlarının kullanıldığı araştırmada, araştırmacılar sadece dışarıdan bir izleyici olarak gözlem yapmıştır. Yapılan gözlem sonuçları gözlem formlarına kaydedilmiş ve gözlem ortamının bozulmaması için önlem alınmıştır. Gözlem gerçekleştirilirken Yıldırım ve Şimşek (2006) ve Karasar’ın (2005) belirttiği “anlamlılık” ve “gözlenebilirlik” özellikleri dikkate alınmıştır.

Araştırmanın nitel boyutunda araştırmada çocukların etkinlikler sırasında çizmiş oldukları karikatürlere ve fotoğraflara da yer verilerek doküman incelemesi yoluyla alıntılar yapılmıştır. Araştırmada deney grubundaki çocuklara araştırmacılar tarafından hazırlanan karikatüre dayalı; kontrol grubuna ise mevcut eğitim programı doğrultusunda sekiz haftalık etkinliklere yer verilmiştir.

2.4. Verilerin Analizi

Deney ve kontrol gruplarında ön test ve son test olarak uygulanan “İletişim Becerileri Gözlem Formu”ndan elde edilen veriler SPSS 22 bilgisayar paket programında değerlendirilmiştir. İletişim becerileriyle ilgili hazırlanan gözlem formunda grup büyüklüğünün 50’ den küçük olması sebebiyle Shapiro Wilks değerine bakılmıştır. Büyüköztürk’ün (2018: 42) ifade ettiği gibi “araştırmaya katılan grubun büyüklüğü 50’den büyükse Kolmogorov-Smirnov; 50’den küçük ise Shapiro Wilks değerine bakılarak normallik testi analizleri uygulanır.” Araştırmada gözlem formundaki verilerin normallik testleri incelenmiş ve anlamlılık düzeyinin 0.05’ ten büyük olması şartı dikkate alınmıştır. Fakat yapılan analizlerde dağılımların 0.05’ten küçük olduğu görülmüştür. Böylelikle araştırmada, deney ve kontrol grubunun kendi içindeki ön test - son test puanlarını karşılaştırmak için Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi, deney ve kontrol grubundaki katılımcıların puanlarını karşılaştırmak için Mann Whitney U-Testi kullanılmıştır. Ayrıca araştırmanın çalışma grubunda yer alan deneysel uygulamanın etki büyüklüğünü tespit etmek için Cohen d değeri incelenmiştir. Araştırmada iletişim becerilerine yönelik etki büyüklüğü orta aralıkta olarak bulunmuştur. Ayrıca araştırmada çocukların yaptıkları etkinliklerin fotoğraflarından doğrudan alıntılar yapılarak nicel veriler desteklenmiştir. Doğrudan alıntılar yapılırken, çocukların etkinlikleri altında çocukların isimleri yerine Ç₁, Ç₂, Ç₃..... Ç₁₀ kodları kullanılmıştır.

3. Bulgular

Deney Grubunun Ön Test-Son Test İletişim Becerilerine İlişkin Puanlarına Ait Bulgular

Deney grubunun ön test-son test iletişim becerilerine ilişkin puanlarına ait bulgular Tablo 1'de verilmiştir.

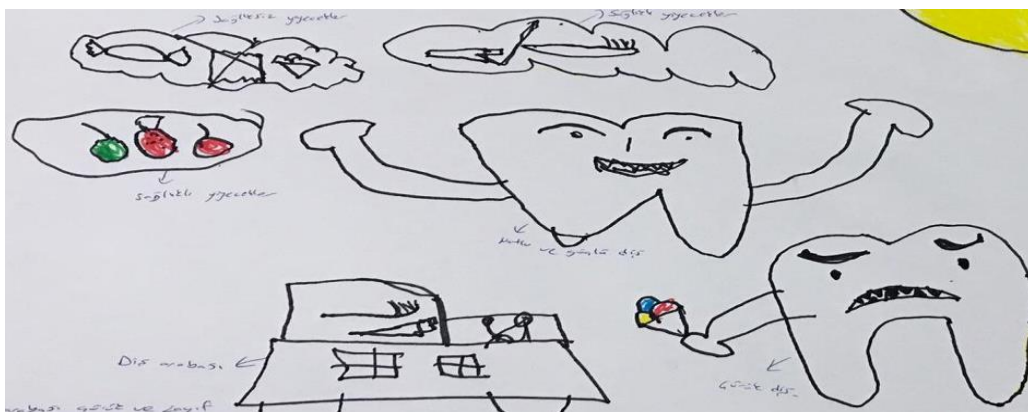
Tablo 1.

Deney Grubunun Ön test- Son test İletişim Becerilerine İlişkin Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları

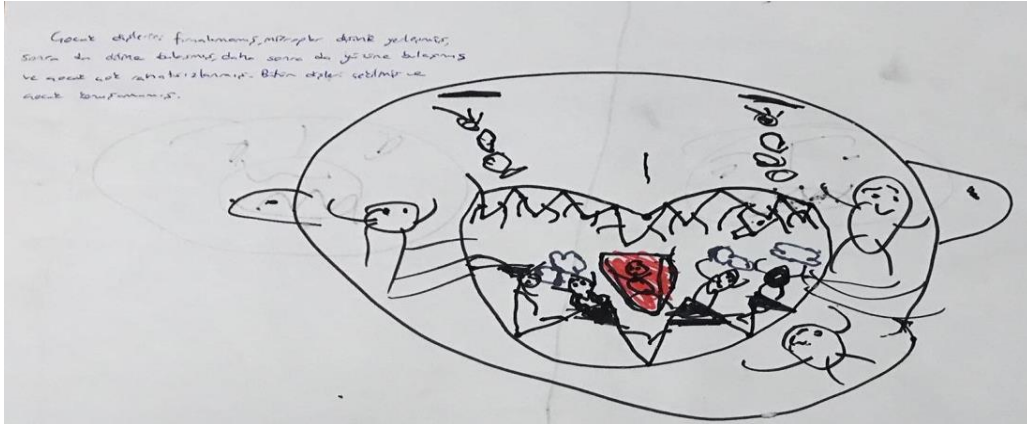
Son Test –ÖnTest	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	z	p
Negatif Sıralar	4 ^a	6,38	25,50	- 2. 979	.00*
Pozitif Sıralar	16 ^b	11,53	184,50		
Fark olmayan	0 ^c				
TOPLAM	20				

* p≤0.05

Tablo 1'de Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi sonuçlarına göre, deney grubundaki çocukların formdaki maddelerin toplamına ilişkin ön test-son test iletişim becerilerine ait puanları arasında son test lehine anlamlı bir fark bulunmaktadır [$z = -2.979$, $p = 0.00 \leq 0.00$]. Buradan hareketle, çocuklara yönelik olarak hazırlanan karikatür uygulamalarının çocukların yorum yapma yeteneğine katkı sağladığı, dinleme ve konuşma ve iletişim becerilerini geliştirdiği söylenebilir. Örneğin Ç₈ ve Ç₉ kodlu çocuklar, çizilen karikatürlere bakarak dişlerine hangi yiyeceklerin kötü geldiğini, hangi yiyeceklerin diş sağlığına yararlı olduğunu iletişim becerilerini kullanarak ifade etmişlerdir.

Resim 1. Ç₈ kodlu çocuğun diş sağlığı, sağlıklı ve sağlıksız yiyecekler ile ilgili çizdiği karikatür

Resim 2. Ç₉ kodlu çocuğun çürük dişe nelerin sebep olduğuna dair çizdiği karikatür

Kontrol Grubunun Ön Test-Son Test İletişim Becerilerine İlişkin Puanlarına Ait Bulgular

Kontrol grubunun ön test-son test iletişim becerilerine ilişkin puanlarına ait bulgular

Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2.

Kontrol Grubunun Ön test- Son test İletişim Becerilerine İlişkin Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları

Son Test – ÖnTest	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	z	p
Negatif Sıralar	2 ^a	10,25	20,50	- 3. 157	.02*
Pozitif Sıralar	18 ^b	10,53	189,50		
Fark olmayan	0 ^a				
TOPLAM	20				

* p≤0.05

Tablo 2’de Wilcoxon İşaretli Sıralar testi sonuçlarına göre kontrol grubundaki çocukların ölçeğin toplamına ilişkin ön test-son test iletişim becerilerine ilişkin puanları arasında son test lehine anlamlı bir fark bulunmaktadır [$z = -3, 157$ $p = 0.00 \leq 0.02$]. Fark puanlarının sıra ortalaması ve toplamı incelendiğinde bu farkın pozitif sıralar yani son test lehine olduğu görülmektedir. Buradan hareketle, mevcut okul öncesi eğitim programına dayalı öğretimin çocukların iletişim becerilerini anlamlı bir şekilde artırdığı söylenebilir. Okul öncesi eğitim programında dil gelişim alanındaki bazı kazanımlar çocuklarda empati, değerlerin gelişimine de katkı sağlamaktadır. Bu nedenle çocukların iletişim becerilerinin gelişimi ele alınan etkinliklerle gelişebileceği şeklinde yorumlanabilir.

Deney ve Kontrol Gruplarının, Son Test İletişim Becerilerine İlişkin Puanlarına Ait**Bulgular**

Deney ve kontrol gruplarının ön test-son test iletişim becerilerine ilişkin puanlarına ait bulgular Tablo 3’de verilmiştir.

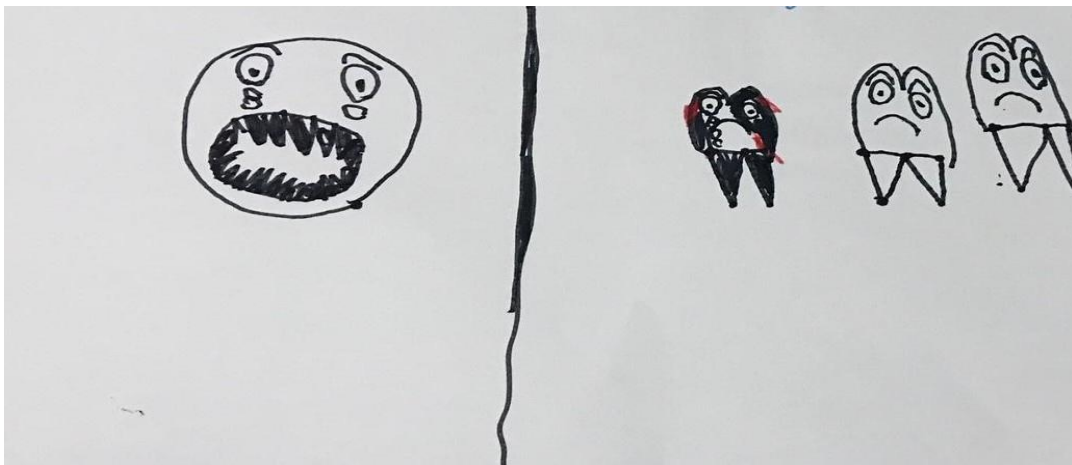
Tablo 3.

Deney ve Kontrol Gruplarının Son Test İletişim Becerilerine İlişkin MannWhitney U Testi Sonuçları

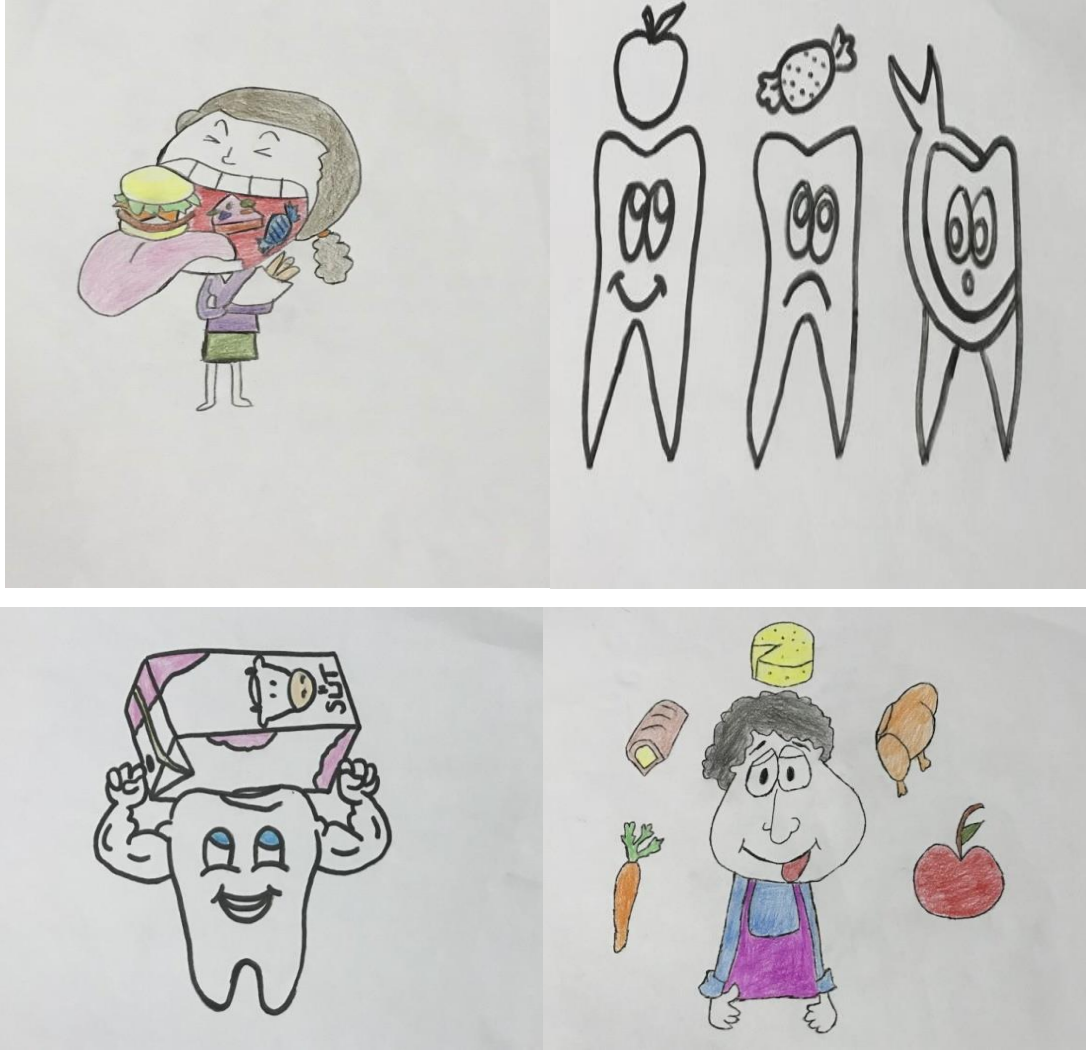
Gruplar	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p	Cohen d
Deney	20	27,15	543,00	67,000	.00	*0.63 (Orta)
Kontrol	20	13,85	277,00			

* $p \leq 0.05$

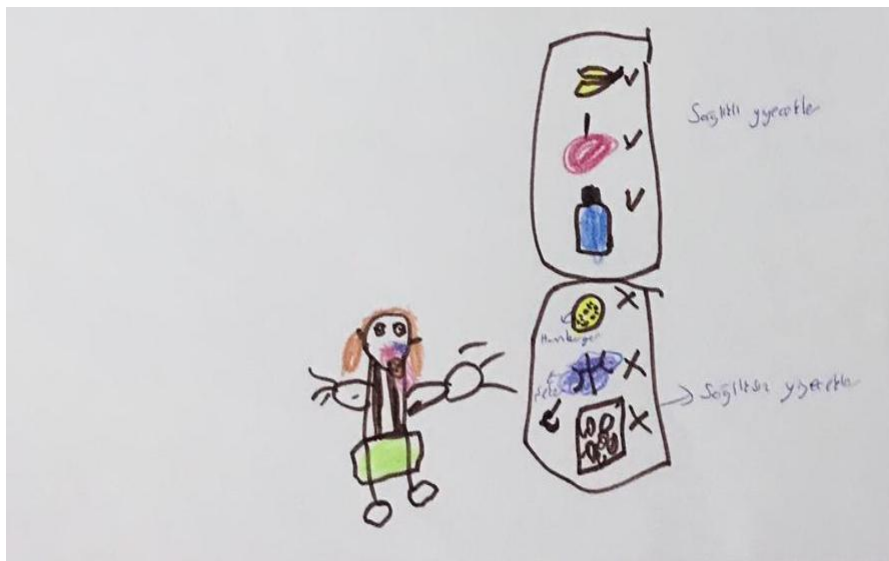
Tablo 3’de Mann Whitney U- testi sonuçlarına göre çocukların son test iletişim becerilerine ilişkin sıra ortalamaları arasında anlamlı farklılığın deney grubu lehine olduğu görülmektedir [$U = 67,000$ $p \leq 0.00$]. Sıra ortalamaları incelendiğinde deney grubundaki çocukların iletişim becerilerine ilişkin ortalamaları, kontrol grubu çocuklarından yüksektir. Etki büyüklüğü değerlendirildiğinde karikatüre dayalı uygulamaların iletişim becerileri arasındaki farkın gruplar üzerindeki etki büyüklüğü (0,63) orta etki aralığında bulunmuştur. Buradan hareketle karikatüre dayalı uygulamalara yönelik yapılan çalışmaların mevcut okul öncesi eğitim programına göre yapılan çalışmalardan daha etkili olduğu söylenebilir. Örneğin Ç₁₇ ve Ç₁₃ kodlu çocuklar, karikatüre dayalı olarak yapılan etkinliklerde diş sağlığına hangi yiyeceklerin zararlı olduğunu, hangi yiyeceklerin de diş sağlığına yararlı olduğunu gösterilen karikatürlerle açıkladıkları ve bunu çizdikleri karikatürlerle somutlaştırdıkları görülmüştür.

Resim 3. Ç₁₇ kodlu çocuğun çürük dişin yaşamış olabilecekleri ile ilgili çizmiş olduğu karikatür

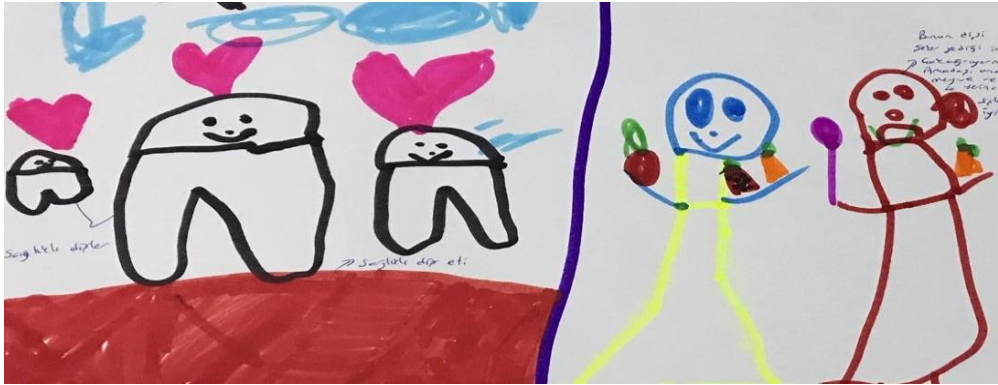
Resim 4. Diş sağlığı ve beslenme konusunda çizilmiş karikatürler

Resim 5.Ç13 kodlu çocuğun sağlıklı ve sağlıksız yiyecekleri gruplandırarak çizdiği karikatür

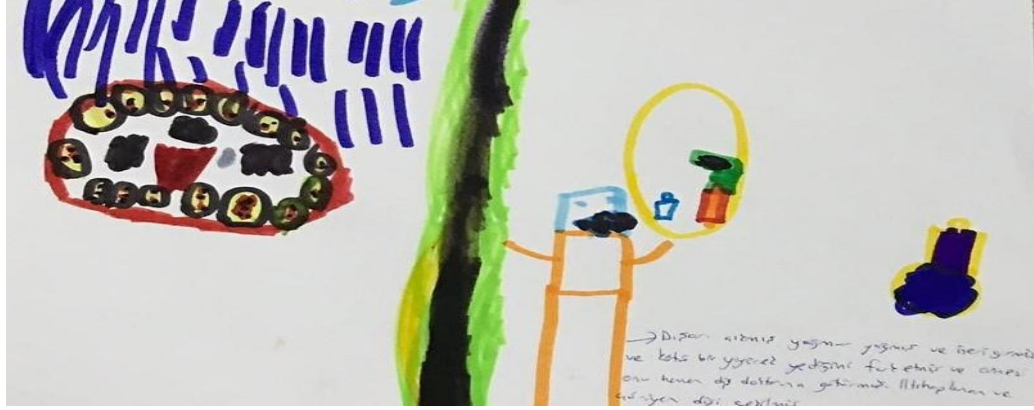

Resim 6. Ç₅ kodlu öğrencinin çizdiği karikatür

Resim 7. Ç₂ kodlu öğrencinin çizdiği karikatür

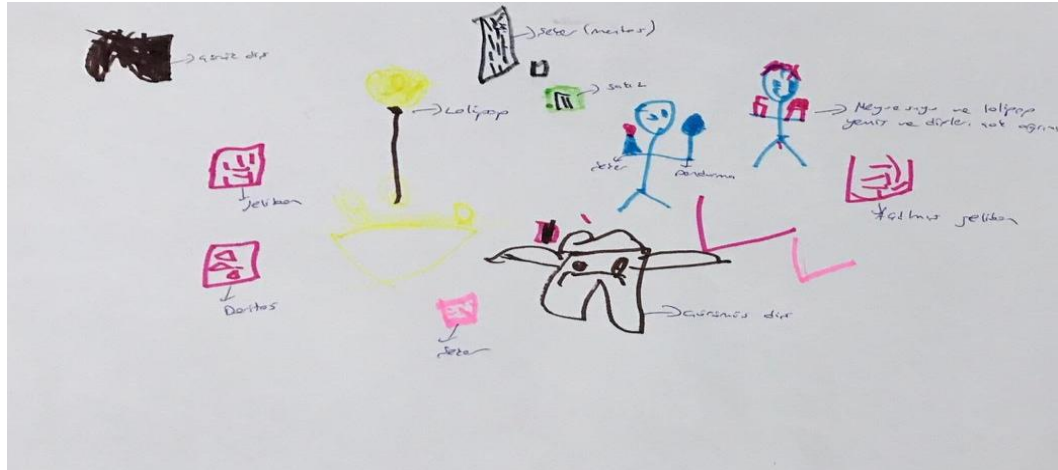
Resim 7'de Ç₂ kodlu çocuk sağlıklı yiyeceklerle beslenildiğinde diş sağlığının da korunabileceğini belirtmiştir.

Resim 8. Ç15 kodlu öğrencinin çizdiği karikatür

Resim 9. Ç17 kodlu öğrencinin çizdiği karikatür

Resim 10. Ç20 kodlu öğrencinin çizdiği karikatür

Genel olarak karikatür uygulamaları, çocukların yorum yapma, öğrenme sürecine aktif katılma, kendilerini ifade etme ve duygu-düşüncelerini arkadaşlarıyla paylaşma becerilerine

önemli katkılar sağladığı söylenebilir.

4. Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Karikatüre dayalı uygulamalar, deney grubundaki çocukların dinleme ve konuşma becerilerine olumlu katkılar sağladığı sonucuna ulaşılmıştır. Böyle bir katkı, çocukların öğrenme ortamına ilgisini ve motivasyonunu artırmaktadır. Motivasyonu artan çocuklar bireyselden çok grup halinde çalışmakta ve rekabet değil işbirliği içerisinde beraber hareket etmektedir (Keogh and Naylor, 1999; Çiftçi ve Kaplan, 2020). Koç Akran ve Kocaman'ın (2018) belirttiği gibi karikatür uygulamaları okul öncesi dönemdeki çocukların dil gelişimine önemli katkılar sağlamaktadır. Bu dönemdeki çocuklar, karikatürler sayesinde kendilerini ifade etmekte, verilen yönerge ve açıklamaları dikkatli bir şekilde dinlemekte, sınıf içinde yapılan birçok çalışmaya aktif katılmaktadır. Atasoy ve Zoroğlu'nun (2014) yaptıkları çalışmada benzer sonuçlar elde edilmiştir. Çalışmada, okul öncesi dönemdeki çocuklar, karikatür uygulamalarıyla Fen'e karşı olumlu tutum sergilemektedir. Olumlu tutum sonucu çocukların etkili iletişim becerilerini kullandıkları görülmüştür. Benzer sonuçları Akkaya'nın (2011) çalışmasında görülmektedir. Akkaya'ya (2011) göre karikatürler öğrenme ortamında çocukların derse yönelik motivasyonunu artırmaktadır. Motivasyonu yüksek olan çocuklar, önceki öğrenmelerini yeni öğrenmelerin yapılandırılmasında kullanmaktadır. Ön bilgileri kullanan çocukların varsa konu ile ilgili kavram yanlışları tespit edilmektedir. Bunun yanı sıra soyut olan düşünce ve kavramları somutlaştırmaktadır. Öğrenciler zihinsel yapılarında anlamlandırdığı ve somutlaştırdığı kavramlarla tartışma sürecine aktif katılım göstermektedir. Yeni düşünceleri tartışma ortamında üreten öğrenciler, karşılaşılan problemlerde bu düşüncelerini kullanmaktadır. Böyle bir süreçte öğretmeninde önemli bir görevi bulunmaktadır. Öğretmen, karikatürü sadece görsel araç olarak kullanmamalıdır. Karikatürün mizahi yönünü ön planda tutmalı ve çocukların gelişimsel özelliklerine uygun karikatürleri seçmelidir. Öğretmenin bu şekildeki yaklaşımı, çocukların uzun süre öğrenme ortamında kalmasını, çocukların bulunduğu ortamdan zevk almasını sağlayacaktır (Çetin, 2019). Başka bir deyişle karikatürlerle yapılan etkinlikler sonucu çocuklarda bir olayı analiz-sentez etme ve karşılaştırma becerisi gelişmektedir. Çocukların olayları karşılaştırması, ilişki kurması sonucu gerek toplumsal gerekse bireysel olaylar karşısında duyarlılığı artmaktadır. Bu duyarlılık çocukların başta sanata yönelik farkındalığını geliştirmektedir (Gürcü, 2019; Yurttadur, 2019). Çünkü karikatürde birçok çizim kullanılmaktadır. Yapılan ve kullanılan her çizim çocuğa bir mesaj göndermektedir. Hatta kullanılan renkler, şekiller ve şekillerde kullanılan ifadeler çocukların yorum yapma becerilerini etkilemektedir.

Kontrol grubuna uygulanan mevcut eğitim programı etkinlikleri, çocukların iletişim becerilerini anlamlı bir şekilde artırdığı görülmüştür. Bunun nedeni programda dil gelişimi alanında yer alan kazanımların çocukların iletişim becerisini geliştirmesi ve çocuğun kendisini ifade etmeye yardımcı olacak nitelikte olmasına bağlıdır. Dil gelişimi alanında yapılan etkinlikler dolaylı olarak duyguların gelişimine de katkı sağlamaktadır. Önder, Dağal ve Şallı'ya (2015) göre iletişim becerilerinin gelişimi aynı zamanda sosyal gelişimi de desteklemektedir. İletişim becerilerinin kazanımı hem sözlü hem de sözsüz iletişim becerilerinin bir arada kullanılmasını gerektirmektedir. Okul öncesi eğitim kurumlarında iletişim becerilerine verilen değer, dil gelişimi ve sosyo- duygusal alanın geliştirilmesiyle mümkün olmaktadır. Ergin'e (2004) göre okul öncesi dönemde kazanılan iletişim becerileri duygu ve düşüncelerin kontrol edilmesine ve dilin gelişimine katkı sağlamaktadır. Mevcut öğretim programı her ne kadar çocukların iletişim becerilerine katkı sağlasa da bu etki karikatürün kullanıldığı deney grubundan fazla değildir. Araştırmada deney grubunda yapılan uygulamalar ile çocukların sözcük dağarcığının geliştiği görülmüştür. Kullanılan karikatürler ile iletişim ortamının niteliği arttığı için çocukların duygusal durumu ve kullandığı sözcük sayısında da farklılık gözlenmiştir (Çağdaş, 2009; Saat, Er ve Üstten, 2018). Çocuklarda uygulamalar sonucunda iletişim becerileri geliştiğinden dolayı öğretilenlere karşı dikkatleri artmaktadır (Dilekmen, Başcı ve Bektaş, 2008). Başka bir deyişle, yapılan uygulamalar ile duygu ve düşüncelerin kontrol edilmesi sağlanarak dilin gelişimine katkı sağlanmıştır. Çocuğun kendine olan güveni, duygu ve düşüncelerin rahat bir biçimde dile getirmesine ve duyguların kontrol edilmesine yardımcı olunarak çocuklarda işbirliği duygusunu geliştirmiştir (Ergin, 2004; Kesicioğlu, 2015). Çocuklar bu işbirliği duygusunu daha çok arkadaşlarıyla yaşamaktadır (Artut ve Tarım, 2013; Görgülü, 2009). Çünkü verilen bir durumda çocuk anlamadığı noktaları ilk olarak arkadaşına sorarak öğrenmek istemektedir. Arkadaşı onun için ilk iletişim kaynaklarından birisidir. Arkadaşıyla bir araya gelerek farklı olayları/problemleri çözmeye çalışmaktadır. Sohbet havasıyla, samimi ve güven duygusuyla düşüncelerini yapılandırmaktadır. Kısaca; karikatüre dayalı uygulamalar çocukların öğrenmeye karşı duygularını olumlu etkilemektedir. Hayata bakış açılarını şekillendirmektedir. Toplumsal kurallara uyma konusunda bireyi bilgilendirmektedir (Sancar, 2019). Bir çizim ve resimle bireysel ve toplumsal değerler hakkında çocukları hayata hazırlamaktadır. Hayata hazırlarken, çocukların yanlış öğrendiği kavram yanlışlarına karşı onlara dönüt vermektedir (Yin Yin, Wai Bing, Yusof ve Zakariya, 2016). Gelecekte olmak istediği meslekler hakkında ön bilgiler sunmaktadır. Günün ve geleceğin bilimi hakkında mizahi yönünü kullanarak ön bilgiler sunmaktadır (Morris, Merrit, Fairclough, Birrell ve Howit, 2007). Çocuğa sunulan bu bilgileri karikatür somutlaştırma yoluna

girmektedir. Asıl amacı insanı eğitmek olan karikatür, aynı zamanda bireyi bulunduğu ortamdaki en iyi şekilde verim almasını sağlamaktır. Böylelikle düşünen, eğlenen bireyde kalıcı öğrenme meydana gelmektedir ((Al-Araimi, Ambusaidi ve Selim ve Al Amr, 2018; Kocakavak, 2019). Bu sebeple, çocukların sevdiği karikatürler eğitim ortamında kullanılmalıdır. Özellikle okul öncesinden başlanarak karikatür uygulamalarına yer verilmelidir. Çünkü okul öncesi dönemde çocuklar, yaşadıkları deneyimleri biriktirerek hazırbulunuşluk düzeylerini geliştirme imkânına sahip olmaktadır. Bu dönemde çocuklar kendilerine karşı özgüven duymayı öğrenmekte ve yetişkin denetimi olmadan bir işi gerçekleştirmeye çalışmaktadır (Yaşar ve Aral, 2010).

Öneriler;

Karikatüre dayalı uygulamaların, farklı derslerde öğrencilerin iletişim becerilerine etkileri araştırılabilir.

Karikatüre dayalı uygulamaların, farklı sınıf düzeylerinde öğrencilerin iletişim becerilerine etkileri araştırılabilir.

Karikatüre dayalı uygulamaların, öğrencilerin üst düzey becerilerine etkileri araştırılabilir.

Karikatüre dayalı uygulamalar hakkında öğretmen görüşleri alınabilir. Öğretmenlerin karikatür uygulamalarının öğrenme-öğretme süreçlerine etkileri, öğrencinin öğrenme yollarına katkısı konusundaki düşüncelerine başvurulabilir.

Karikatür uygulamalarında çeşitli karikatür türlerinin öğrencilerin iletişim becerilerine katkıları araştırılabilir.

Karikatüre dayalı uygulamaların, öğrencilerin dört temel dil becerilerine katkıları araştırılabilir.

KAYNAKLAR

- Akkaya, M. (2020). *Karikatürlerle dil bilgisi öğretimi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Selçuk Üniversitesi, Eğitim Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Akkaya, A. (2011). *Karikatürlerle dil bilgisi öğretimi*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Aral, N. ve Kadan, G. (2018). 2013 Okul öncesi eğitim programının değerler eğitimi bağlamında incelenmesi. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi*, 2(1): 113-131.
- Al-Araimi, S., Ambusaidi, A., Selim, M. & Amri, M.A. (2018). The impact of caricature drawings in the acquisition of scientific concepts and attitudes of 4th grade students for basic

- education towards science. *Journal of Baltic Science Education; Šiauliai*, 17(3), (2018): 414-427.
- Artut,P.D. ve Tarım, K.(2004). Okul öncesi kubaşık öğrenme uygulamaları: toplama işlemine yönelik bir uygulama örneği. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13 (2):1-21
- Atasoy, Ş. ve Zoroğlu M.A. (2004). Okul Öncesi Dönemdeki Çocuklara Yönelik Kavram Karikatürlerinin Geliştirilmesi ve Uygulanması. *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi*,8 (2), 38-70
- Büyükköztürk,Ş.(2018).*Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri* (25.Baskı).Ankara. Pegem Akademi.
- Creswell, J. W. (2003). *Research Design: Qualitative, Quantitative, And Mixed Methods Approaches* (2nd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Çağdaş, A. (2009). *Anne- baba-çocuk iletişimi*. Ankara: Kök Yayıncılık
- Çelik, B. (2014). *Dokuzuncu sınıf bilgi ve iletişim teknolojisi dersinde mizah ve kavram karikatürü kullanımının öğrenci başarısı, tutumu, kaygısı ve kalıcılığa etkisi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Çiftçi, M. ve Kaplan, K. (2020). A rubric study for the evaluation of caricature creation building skills of 6th grade students. *Journal of Language and Linguistic Studies*, 16(1), 213-237. Doi: 10.17263/jlls.712767
- Çetin, G. (2019). *Kavram karikatürlerinin öğrencilerin bilimin doğası anlayışları üzerine etkisi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hatay.
- Çullu, F. ve Güleç, H. (2019). Okul öncesi öğretmenlerinin okul öncesi eğitimine yönelik görüşler. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 12(65):764-774.
- Delp, C., & Jones, J. (1996). Communicating Information to Patients: The Use of Cartoon Illustrations to Improve Comprehension of Instructions. *Academic Emergency Medicine*, 3(3): 264-270.
- Erdağ, S.(2011). *İlköğretim 5. sınıf matematik dersinde kavram karikatürleri ile destekli matematik öğretiminin, ondalık kesirler konusundaki akademik başarıya ve kalıcılığa etkisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi),Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Ergin H. (2004). Okul öncesi dönem çocukları için iletişim becerileri ölçeklerinin geçerlilik, güvenilirlik ve norm çalışması. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2: 181-199.
- Dilekmen, M., Başçı, Z. ve Bektaş, F. (2008). Eğitim fakültesi öğrencilerinin iletişim becerileri. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(2): 223-231.
- Fındık Dönmez, A. (2013). *İlköğretim 7. sınıf öğrencilerinin Türkçe öğretiminde okuduğunu anlama ve yazma becerilerinin gelişmesinde karikatürün etkisi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bolu.
- Gökmen, A.(2020). *Öğretmen adaylarının kavram karikatürü ile tasarlanan fenmatematik entegrasyonu etkinlikleri geliştirme ve değerlendirme süreçlerinin incelenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Fen Bilimler Enstitüsü, Kahramanmaraş.

- Görgülü, F. (2009) *Drama destekli kubaşık öğrenme etkinliklerinin okul öncesi 5-6 yaş çocuklarının iletişim becerilerine etkisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: Aydın.
- Gürcü, B. (2019). *Karikatür sanatının seramik sanatına aktarımı*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.
- İnel D. ve Balım A. (2011). Kavram Karikatürleri Destekli Probleme Dayalı Öğrenme Yönteminin İlköğretim 6.Sınıf Öğrencilerinin Fen Öğrenmeye Yönelik Motivasyonlarına Etkisi. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(1): 169-188.
- İsmailoğlu, S. ve Yılmaz, H. (2019). Okul öncesi eğitim kurumlarında sınıf: çocukların gözünden değerlendirme. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 74 :387-400.
- İsmail Yüksel, İ. ve Adıgüzel, A. (2012). Değer Eğitiminde Karikatür Kullanımı: Toplumsal Birlik Beraberlik ve Dayanışma Değer Örneği. *Sakarya University Journal of Education*, 2/3 (Aralık /December 2012):68-80.
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayıncılık
- Kayhan, Ö. (2019). *İlkokul 3.sınıf öğrencilerinin "Çevremizdeki ışık ve sesler" ünitesi ile ilgili bilişsel yapılarının kavram karikatürleri ve kelime ilişkilendirme testi teknikleri ile belirlenmesi*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Karakuş, S. (2019). *Fen bilimleri dersinde kavram karikatürü kullanımının 7.sınıf öğrencilerinin kütle-ağırlık konusundaki kavram yanılgılarına etkisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Kılınç, A. (2008). *Öğretimde mizahi kavramaya dayalı bir materyal geliştirme çalışması: bilim karikatürleri*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kleeman, G. (2006). Using cartoons to investigate social and environmental issues. *Ethos*, 14(3):9-19
- Kocakavak, D. (2019). *Karikatürlerle zenginleştirilmiş fen bilimleri öğretiminin öğrenci başarısına ve tutumuna etkisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli.
- Koç Akran, S. & Kocaman, İ. (2018). Karikatüre dayalı öğrenme- öğretme modelinin okul öncesi öğrencilerin konuşma ve dinleme becerilerine etkisi. *E-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 9(2): 105-122, DOI: 10.19160/ijer.384847.
- Keogh, B. Naylor, S. (1999). Concept Cartoons, Teaching and Learning in Sciencean Evaluation. *International Journal of Science Education*, 21 (4): 431-446.
- Köse, E. Ö. (2008). The effect of cartoon aided teaching on student success in biology education . *Journal of Contemporary Education*, 33(356):14-21.
- Köseoğlu, M. (2009). *Sosyal bilgiler dersinde karikatür kullanımını eleştirel düşünmeye etkisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tokat.
- Kesicioğlu, O. S. (2015). Okul öncesi dönem çocukların kişilerarası problem çözme becerilerinin incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 40(177):327-342.
- MEB (2013). *Okul Öncesi Eğitim Programı*. Ankara.

- Morris, M., Merrit, M., Fairclough S., Birrell, N., & Howit, C. (2007). Trialling concept cartoons in early childhood teaching and learning of science. *Teaching Science*, 53(2):42-45.
- Önder, A., Dağal B.A. ve Şallı, D. (2015). 60-68 aylık çocuklara iletişim becerilerinin kazandırılmasında "iletişim becerileri programının" etkisinin incelenmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 4(3), 355-362.
- Özer, A. (2007). Karikatür ve eğitim. *Milli Eğitim Bakanlığı Eğitim Dergisi*, 84:19-25.
- Özşahin, E. (2009). Karikatürlerle coğrafya öğretimi. *Marmara Coğrafya Dergisi Sayı: 20*, Temmuz – 2009:101-122.
- Özşahin, E. (2009). Karikatürlerle Coğrafya Öğretimi. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 20:101-121.
- Özyılmaz Akamca, G. (2008). *İlköğretimde analogiler, kavram karikatürleri ve tahmin-gözlem-açıklama teknikleriyle desteklenmiş fen ve teknoloji eğitiminin öğrenme ürünlerine etkisi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Saat, H., Er, M., & Üstten, A. U. (2018). An application on the contribution of the caricature to grammar learning knowledge skills in level a in turkish teaching for foreigners. *Journal of World of Turks*, 10(3):200-217.
- Sancar, M. (2019). *Ortaokul öğrencilerinin üçgenler ve dörtgenler konusundaki kavram yanılgılarının giderilmesinde ve matematiğe yönelik tutumlarında kavram karikatürlerinin etkisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Zonguldak.
- Seçgin, F., Yalvaç, G. ve Çetin, T. (2007). İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin karikatürler aracılığıyla çevre sorunlarına ilişkin algıları. *International Conference on New Trends in Education and Their Implications* 11-13 November, 2010 Antalya-Turkey ISBN: 978 605 364 104 9.
- Sidekli, S., Er, H., Yavaşer, R. & Aydın, E. (2014). Sosyal bilgiler öğretiminde alternatif bir yöntem: karikatür. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*. 2:151-163
- Soy, O. (2019). *Kavram karikatürleri aracılığıyla ilkokul 1. ve 2. sınıf öğrencilerinin okuma-yazma becerilerinin geliştirilmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Muğla.
- Sü Eröz, S. (2011). *Duygusal zekâ ve iletişim arasındaki ilişki: bir uygulama*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- Tashakkori, A. ve Teddlie, C. (1998). *Karma yöntemler: nitel ve nicel yaklaşımları birleştirme*. (Mixed Methodology: Combining Quantitative and Qualitative Approaches). London: Sage Publishing House
- Temiz, G. (2014). *Anne-çocuk iletişim becerileri eğitiminin çocukların duyguları tanıma ve ifade etme becerilerine etkisi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Uğurel, I. ve Morali, S. (2006). Karikatürler ve matematik öğretiminde kullanımı. *Milli Eğitim Dergisi*, sayı 170: 32- 46.
- Uslu, H. (2007). Eğitimde Karikatür. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim*, 84(7):15-18.
- Ülker Hançer, N. (2019). *Kavram karikatürleri ile zenginleştirilmiş tartışmacı metin yazma etkinliklerinin sosyo-bilimsel konuların öğretiminde kullanılması*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Sinop Üniversitesi, Fen Bilimler Enstitüsü, Sinop.

- Yaşar, M.C. ve Aral, N.(2010). *Yaratıcı düşünme becerilerinde okul öncesi eğitimin etkisi*. Kuramsal Eğitimbilim, 3 (2):201-209,
- Yayla, N. (2020). *Anne-babaların çocuklarını okul öncesi eğitime göndermeme nedenleri*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Yıldırım, A., ve Şimşek, H. (2006). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (6. baskı) Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yin Yin, K., Wai Bing, K. Yusof, H. & Zakariya, Z. (2016). An exploratory study on peer learning using concept cartoons. *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences*, 6(9):256-264.
- Yurttadur, Ş. (2019). *Fen bilimleri dersinde karikatür kullanımının öğrencilerin erişileri, sorgulayıcı öğrenme beceri algıları ve motivasyonlarına etkisi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Yüksek, N. (2020). *Okul öncesi eğitimde yıl sonu sergilerinin öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

The Effect of Caricature Based Applications on the Communication Skills of Preschool Children

EXTENDED SUMMARY

Caricature is defined as the art of making humor with drawing in its current state. Caricature embodies abstract many events and information. It helps them to be analyzed and interpreted by the individual. As it is known, children try to create concepts quickly in the first years of their lives. The words they use in this period are a symbol of the concepts they create. Caricatures and their activities enable children to focus on topics and events and visualize them with various symbols and tools.

People convey their feelings through caricatures with drawings. With these drawings, they send messages to the other person. By using exaggeration item when necessary, they enable the individual to have fun in the process. It also helps the individual to think and criticize the events. The individual who laughs, criticizes, thinks and transmits these behaviors through communication, transfers the experiences he gained from here to real life. The caricature, which aims to make you think while laughing and is the art of humor, thus increases the individual's desire for learning.

In this study, which was conducted to examine the effects of caricature based applications on preschool children's communication skills, the "dominant-less dominant mixed method" was used in which qualitative and quantitative research patterns were used.

The study group of the research consists of children in the age group of five in two kindergartens in the Tatvan district center of Bitlis. There are 40 participants in the study group (20 are experimental and 20 are control group). 20 of the 40 participants were taken from one school and the other half from another school. In the research, "random sampling method", one of the probability-based sampling types, was used to create the experimental and control groups. 21 of the participants included in the sample are girls and 19 are boys.

In the research, both quantitative and qualitative data collection tools were used. The 21-item "Communication Skills Observation Form", which was analyzed in the SPSS 22 Computer Package program in quantitative size and developed by researchers, was used.

In the qualitative dimension of the research, quotations were collected through document analysis by including caricatures and photographs drawn by children during the

activities. In the research, caricature-based activities prepared by the researchers were carried out for the children in the experimental group, and eight-week activities were carried out for the control group in line with the current education program.

The data obtained from the "Communication Skills Observation Form" applied as pre-test and post-test in the experimental and control groups were evaluated in SPSS 22 computer package program. In the observation form about communication skills, Shapiro Wilks value was examined because the group size was less than 50. The normality test result used Wilcoxon Signed Ranks Test to compare the pre-test, post-test scores within the experimental and control groups, and the Mann Whitney U-Test to compare the scores of the participants in the experimental and control groups. In addition, Cohen's d value was examined to determine the effect size of the experimental application in the study group of the study. In the research, the effect size for communication skills was found in the middle range. In addition, quantitative data were supported by making direct quotations from the photographs of children's activities. When making direct quotations, the codes of Ç1, Ç2, Ç3, ...Ç10 were used instead of the names of the children under the activities of the children.

As a result of the research, it was concluded that caricature-based applications made positive contributions to the listening and speaking skills of preschool children in the experimental group. Such a contribution increases children's interest and motivation to the learning environment.

It has been observed that current educational program activities applied to the control group significantly increase the communication skills of children. This is because the achievements in the field of language development in the program develop children's communication skills and help the child express themselves.